

ВИТРАТИ НА УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ

*Примак Т.С., студентка 1 курсу ОРК "Магістр",
І.В. Замула, д.е.н., проф., професор кафедри обліку і аудиту ЖДТУ
Житомирський державний технологічний університет*

Сьогодні світові тенденції в економіці свідчать про зростання глобалізаційних процесів як результат підвищення конкурентної боротьби за ринки збуту продукції. В основі конкурентоспроможності підприємства є якість продукції – це сукупність корисних для споживача характеристик продукції, за які споживач готовий заплатити визначену ціну. Якість продукції на сьогодні стала визначальним чинником, що впливає на вибір споживачів. Підвищена увага до екологічної якості продукції викликана стрімким погіршенням стану навколишнього середовища, руйнівним антропогенним впливом і як наслідок погіршенням стану здоров'я людей. Великого значення набуває необхідність визначення екологічних витрат підприємства на виробництво екологічно чистої продукції і порівняння їх з конкурентами, проведення досліджень з метою покращення екологічної якості продукції. Увага науковців до питань екологічної якості продукції та обліку витрат, що при цьому виникають, останнім часом значно зростає. Сформувався різні підходи щодо управління витратами на екологічну якість продукції.

Значну увагу дослідженню управління витратами на екологічну якість продукції приділили як закордонні науковці: Дж. Джуран, А. Фейгенбаум, Е. Демінг, К. Ісікава, Дж. Харрінгтон так і вітчизняні: С. Фомічов, Г. Семенов, О. Бугрім, А. Улицький, Е. Васильєва, П. Цимбалів, В. Терещенко та ін. Незважаючи на це, проблеми управління витратами на екологічну якість продукції потребують подальших досліджень.

Витрати на екологічну якість продукції – це витрати, пов'язані з налагодженням на підприємстві системи управління екологічною якістю, яка забезпечить високий рівень екологічної якості на кожному етапі виробництва продукту, відповідність вимогам, встановленим стандартами якості, та очікувань споживачів, а також втрати викликані недотриманням вимог якості. Витрати на екологічну якість продукції є однією зі складових собівартості продукції, як результат, варто приділити увагу організації обліку та управлінню витратами на екологічну якість продукції. В сучасній практиці господарювання не існує регламентованих вимог щодо необхідності класифікації витрат на екологічну якість продукції і тому, кожне підприємство самостійно розробляє методику на основі від вимог управлінського персоналу.

Відповідно до вимог ISO 9004:1994 витрати на якість поділяються на виробничі та невиробничі. Виробничі витрати на якість – це витрати підприємства з метою досягнення та забезпечення необхідного рівня якості. Вони поділяються на такі види:

1) витрати, пов'язані з досягненням відповідності якості продукції, або витрати попереджувальної дії (характеризують дії щодо забезпечення і гарантування належного рівня якості продукції);

2) витрати на невідповідність якості продукції, або витрати на усунення дефектів. Ці витрати пов'язані з відновленням якості продукції.

Витрати на управління екологічною якістю продукції відображають вартість всіх спожитих ресурсів для забезпечення споживачів товарами, які відповідають екологічним та іншим його вимогам. Між екологічною якістю і витратами, спрямованими на її досягнення існує пряма залежність: зі зростанням витрат – екологічна якість продукції покращується. Але економічний і практичний досвід більшості підприємств доводить, що діяльність спрямована на підвищення якості не завжди призводить до швидкого позитивного економічного результату.

З метою детального дослідження витрати на екологічну якість варто класифікувати з урахуванням змісту вирішуваних завдань, а також етапів звичайного управлінського циклу в сфері якості. Вважаємо, що витрати за етапами управлінського процесу доцільно поділити на такі види:

1. Етап – планування – формуються витрати, пов'язані з аналізом, опитування клієнтів, дослідженням ринку тощо;

2. Етап – адміністрування – формуються витрати, пов'язані з добором персоналу, його розвитком, навчанням, тренінгами тощо;

3. Етап – контролю – формуються витрати, пов'язані з опитуванням для визначення ступеня задоволеності якістю, дослідженням ринку тощо;

4. Етап – зовнішні функції управління якістю – формуються витрати, пов'язані з сертифікацією товарів і послуг, розробка інструкцій і довідників з управління якістю тощо.

Екологічна якість – ступінь досконалості і забезпечення безпечними для здоров'я людини продуктами. Чим вища екологічна якість продукції тим більша довіра, а відповідно і попит покупців на дану продукцію. Але виробництво якісної продукції зазвичай вимагає додаткових витрат. Витрати на екологічну якість – це економічна основа всієї системи якості, оскільки їх облік є основою для прийняття оптимальних управлінських рішень. Нажаль, сьогодні існує безліч невирішених проблем, пов'язаних з організацією обліку витрат на екологічну якість продукції. Тому актуальним є розкриття суті витрат на якість та специфіки їх обліку.